

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови ринкової економіки характеризуються високим рівнем нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища господарювання, збільшенням впливу його чинників на економіку й управління промислових підприємств. Розвиток новітніх технологій, поява принципово нових сучасних товарів і ринків, різкі коливання ринкового попиту й кон'юнктури, зміни в державному регулюванні економіки обумовлюють складність управління та розвитку сучасного промислового виробництва. Спираючись на ці чинники управління ефективністю виробництва є актуальною проблемою в діяльності підприємств. Її значення різко зростає в умовах сучасної економічної ситуації, що склалася на внутрішньому і на зовнішніх ринках. Тому, основним завданням, яке потребує негайного вирішення, є підвищення рівня ефективності діяльності підприємств.

Широке коло питань, пов'язаних з дослідженнями ефективності функціонування підприємств знайшли відображення у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених економістів, таких як С.С. Аптекарь, І.П. Булеєв, В.І. Виборнов, П. Друкер, О.С. Іванілов, В.В. Ковальов, Маршал В. Мейср, М.Х. Мескон, Г.А. Семенов, В.М. Хобт, О.А. Солодов та інші. Однак, незважаючи на існуючі дослідження, залишаються невизначеними питання щодо єдиного трактування понять, які характеризують ефективність підприємства, методів її суспільного обліку, критеріїв і показників.

Проблема ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Зацікавленість нею виникає на різних рівнях управління економікою. Під суттєвою ознакою поняття «ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства» слід розуміти такі її риси, які відображають важливість, значущість цього терміна стосовно інших економічних понять і категорій, практичної господарської діяльності.

Традиційна та найуживаніша у наукових дослідженнях економічна категорія «ефективність» не знайшла однозначного тлумачення у працях вітчизняних і закордонних учених.

Основу сучасних економічних досліджень ефективності складає найперше визначення поняття «ефективність», сформульоване представниками неокласичної школи політекономії (В. Паретто, І. Шумпетром) в кінці XIX ст. За їх думкою, під ефективністю розуміється відношення витрат і результатів. Даний аспект ефективності передбачає розгляд діяльності підприємства як діючого суб'єкта, що намагається максимізувати прибуток.

П. Друкер вважає, що ефективність є наслідком правильності певних процесів, виконання функцій, завдань, досягнення цілей. Інші зарубіжні автори, а саме: М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі вважають, що ефективність характеризується співвідношенням між обсягом виробництва продукції і необхідними для її виготовлення ресурсами, тобто визначається як внутрішній параметр функціонування підприємства, віддзеркалюючи ефективність використання ресурсів.

О. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін відзначають, що ефективність є однією з найскладніших категорій економічної науки. Вона виступає основою побудови кількісних критеріїв цінності прийнятих рішень, використовується для формування матеріально-структурної, функціональної і системної характеристик господарської діяльності.

За В.В. Іванієнко, В.В. Ковальова, О.М. Волкова економічна ефективність - відносний показник, що порівнює отриманий ефект з витратами чи ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту. Н.П. Іващенко трактує економічну ефективність, як віддачу у формі доходів різних ресурсів фірми, що знаходяться в її розпорядженні. В.І. Лямець, А.Д. Тевяшев визначають що ефективність - це не просто властивість операції, що відбивається в її здатності давати певний ефект, а дієвість такої здатності, тобто результативність, співвіднесена з ресурсними витратами.

Л.І. Федулова розуміє ефективність як оптимальне співвідношення задоволеності потреб певних груп. Така задоволеність залежить від ступеня реалізації інтересів учасників у процесі функціонування підприємства. Узгодження інтересів та формування на їх основі комплексу цілей підприємства є у цьому підході головним завданням управління.

Більшість авторів, які формують поняття ефективності, розуміють цю категорію як відношення результату до витрат або ресурсів, що були витрачені на його отримання. Тобто критерії ефективності формуються на основі витратного (спожиті ресурси) і ресурсного (застосовані ресурси) підходів. Витратний підхід відображає ефект, одержаний з кожної одиниці сукупних витрат або окремо витрат живої або упредметненої праці. Ресурсний підхід покликаний характеризувати ефективність використання ресурсів: трудових, матеріальних, фінансових.

Суб'єкт господарювання може й мусить постійно контролювати процес використання внутрішніх факторів через розробку та послідовну реалізацію власної програми підвищення ефективності діяльності, а також враховувати вплив на неї зовнішніх факторів. У зв'язку з цим виникає необхідність конкретизації напрямків дії та використання головних внутрішніх і зовнішніх факторів або резервів підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Резерви підвищення ефективності функціонування підприємства - це можливості досягнення більш ефективної його діяльності в результаті забезпечення належної дії факторів, що дають змогу раціональніше використовувати наявні ресурси та організаційно - інноваційний потенціал.

Склад резервів підвищення ефективності функціонування підприємства наступний:

- ресурсні резерви;
- організаційно-технологічні резерви;
- резерви підвищення якості продукції;
- резерви основних узагальнюючих результатів роботи.

Основними напрямками підвищення ефективності діяльності підприємства є:

- зменшення обсягів незавершеного виробництва;
 - удосконалення системи матеріально - технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
 - прискорення реалізації готової продукції (активізація маркетингової діяльності);
 - зменшення обсягів дебіторської заборгованості;
 - організація використання вторинних ресурсів на підприємстві;
 - здійснення заміни традиційних матеріалів сучасними, більш дешевими, без погіршення при цьому якості продукції, на виготовлення якої вони витрачаються;
 - впровадження на підприємстві ресурсозберігаючих технологій;
 - удосконалення системи матеріальної мотивації за раціональніше (більш економне) матеріалоспоживання та забезпечення її успішного використання;
 - зниження фондомісткості продукції, підвищення фондовіддачі та продуктивності праці;
 - підвищення техніко - технологічного рівня виробництва;
 - удосконалення організації виробництва, праці й управління;
 - соціальний розвиток колективу;
- та інші.

Також важливо враховувати раціональне поєднання в часі й просторі засобів виробництва і живої праці з метою мінімізації витрат на виготовлення продукції та забезпечення її високої якості й конкурентоспроможності.

Отже, ефективність господарської діяльності являє собою комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва і робочої сили за певний проміжок часу при виробництві різноманітних товарів та послуг. Для її визначення варто застосовувати комплексний підхід, який включає сукупність критеріїв оцінки ефективності функціонування підприємства.